

Джеймс Г. Балард - „Небостъргач“

Критична маса

По-късно, докато седеше на своя балкон и ядеше кучето, доктор Робърт Лейнг размишляваше върху необичайните събития, случили се в огромната жилищна сграда през последните три месеца. Сега, когато всичко се бе върнало в нормалните си релси, го учудваше как без някакво очевидно начало, без повратна точка, животът им бе навлязъл в друго, зловещо измерение. Със своите четирийсет етажа и хиляда апартамента, супермаркет и плувни басейни, банка и начално училище – всички те на практика изгубени в небесата – небостъргачът предлагаше предостатъчно възможности за конфронтация и насилие. Собственият му апартамент, гарсонiera на 25-ия етаж, бе последното място, което Лейнг би посочил като арена за начало на схватките. След своя развод той бе купил тази безбожно скъпа килийка, свряна почти наслуки в извисилата се като планина фасада, специално с цел да намери мир, покой и анонимност. Затова бе странно, че въпреки всичките му усилия да се отдели от своите две хиляди съседни с техните тривиални ядове и разпри, съставляващи целия им социален живот, първото по-значимо събитие се бе състояло именно тук, на този балкон, където сега той клечеше край огъня от телефонни указатели и похапваше от печената задна четвъртина на немската овчарка, преди да се отпрати за лекцията си в медицинския факултет.

* * *

Една неделя, преди три месеца, докато приготвяше закуската си към единайсет часа сутринта, доктор Лейнг бе стреснат от експлозия на балкона пред стаята. Бутилка пенливо вино бе отскочила от един навес и след падане от пет-шест етажа се бе пръснала върху настлания с плочки под.

Килимът във всекидневната бе оплискан с пяна и осеян с остри късчета стъкло, сред които Лейнг стоеше с босите си крака, наблюдавайки как виното образува вадички сред пукнатите плочки. Високо над него, на 31-вия етаж, течеше купон. Той чуваше отгласите от пресилено оживените разговори, агресивно надутия грамофон. Най-вероятно бутилката бе съборена през перилата от някой по-буен гост. Естествено, никой от компанията не прояви грижа за по-нататъшната съдба на този снаряд – Лейнг вече бе установил, че жителите на високите блокове рядко се интересуват от случващото се на повече от два етажа под тях.

В опит да идентифицира апартамента, Лейнг прекрачи разширяващото се езерце от студена пяна. Ако продължаваше да стои тук, рискуваше да получи махмурлук, от който никога повече да не се свести. Наведе се над парапета и вирна лице към фасадата на сградата, броейки внимателно балконите. Както обикновено, мащабите на четирийсететажната постройка накараха главата му да се замае. Той сведе надолу очи и се улови за касата на вратата. Чудовищният обем открито пространство, отделящо блока от съседния, който се намираше на близо половин километър разстояние, разстройваше чувството му за равновесие. Понякога му се струваше, че живее в кабинка на виенско колело, постоянно провесена на сто метра над земята.

Въпреки всичко Лейнг все още се въодушевяваше от небостъргача – един от петте еднакви в комплекса и първият, който бе завършен и населен. Всичките заедно заемаха пространство от около два и половина квадратни километра бивши докове и изоставени складове покрай северния бряг на реката. Сградите бяха наредени по източния край на периметъра, с гледка към изкуствено езеро – понастоящем празен бетонен басейн, заобиколен от паркинги и строително оборудване. На отсрещния му бряг се издигаше

наскоро завършената концертна зала, заобиколена от двете страни от медицинския факултет на Лейнг и новото телевизионно студио. Модернистичните конструкции от бетон и стъкло, ефектно разположени в извивката на реката, се открояваха рязко на фона на занемарените райони наоколо – вежди терасирани къщи от деветнайсети век и празни фабрики, вече набелязани за събаряне.

При цялата близост на Ситито, само на три километра западно по течението на реката, офисните сгради на Централен Лондон принадлежаха към различен свят както по отношение на пространство, така на време. Стъклените им окачени фасади и настръхнали от антени покриви тънеха в автомобилен смог, който забулваше и спомените на Лейнг за миналото. Шест месеца по-рано, с продажбата на недоизплатената си къща в Челси и преместването в сигурното лоно на небостъргача, той бе пропътувал петдесет години напред във времето. Беше се откъснал от тълпите по улиците, от пътните задръствания и от метрото, в което се тъпчеше в пиковите часове, за да се добере до тесния офис в старата университетска болница.

Тук, от друга страна, измеренията на съществуването му бяха просторът, светлината и изтънченото удоволствие на анонимността. Пътят с кола до катедрата по физиология му отнемаше около пет минути и с изключение на тази кратка екскурзия, животът на Лейнг бе толкова самодостатъчен, колкото и самият небостъргач. Последният на практика бе един малък вертикален град, затворен в издигащите се към небето кутийки. Обитателите му притежаваха собствеността и бяха поверили администрацията ѝ на професионален домоуправител и неговия персонал.

Наборът от услуги, който сградата предлагаше, подобаваше на нейните размери. Целият десети етаж се заемаше от широко открито пространство, голямо колкото палубата на самолетносач и приютило супермаркет, банка и фризьорски салон, плувен басейн и фитнес зала, добре зареден магазин за алкохол и начално училище за малобройните невръстни деца в блока. Високо над Лейнг, на 35-ия етаж, имаше втори, по-малък плувен басейн, сауна и ресторант. Възхитен от това обилие на удобства, той все по-рядко и по-рядко си правеше труд да напуска сградата. Разопакова колекцията си от грамофонни плочи и под техните звуци се впусна в новото си битие – да седи на балкона и да рее взор към паркингите и бетонните площи в низините. Макар апартаментът му да бе едва на 25-ия етаж, за първи път имаше усещането, че гледа към небето отгоре, а не отдолу. Всеки ден сградите на Централен Лондон му се струваха по-далечни – пейзаж от една изоставена планета, постепенно бледнеещ в съзнанието му. В сравнение със спокойната, необременена геометрия на концертната зала и телевизионното студио под него, назъбените очертания на града изглеждаха като тревожната енцефалограма на пациент в емоционална криза.

Апартаментът бе скъп, а стаята, служеща едновременно за спалня и всекидневна, кухнята и банята се преливаха едни в други, за да спестят пространство и да елиминират коридорите.

– Този архитект трябва да е отраснал в космическа капсула – отбеляза Лейнг пред сестра си, Алис Фробишър, която живееше със своя съпруг издател в по-голям апартамент три етажа по-надолу. – Чак се изненадвам, че стените не са извити...

Отначало сивият пейзаж наоколо му се струваше някак отчуждаващ – архитектура, създадена за война, на подсъзнателно ниво, ако не на друго. След цялото напрежение около развода си, последното, което искаше да вижда всяка сутрин, бяха редици от бетонни бункери.

Въпреки това Алис скоро успя да го убеди в неуловимите преимущества на живота в луксозен небостъргач. Седем години по-възрастна от Лейнг, тя си бе съставила проникателна оценка за нуждите на своя брат през месеците след развода.

Ефективността на предлаганите в сградата услуги и удобството на анонимността бяха сред основните ѝ доводи.

– Тук никой не те познава, Робърт, все едно си сам в цялата сграда – казваше тя и малко нелогично добавяше: – При това е пълно тъкмо с хората, с които трябва да се срещаш. Този факт не бе убягнал и на него самия при първите му разузнавателни обиколки. Двете хиляди обитатели представляваха доста хомогенна сбирка от заможни представители на солидни професии – доктори, адвокати, данъчни консултанти, научни ръководители, рекламни мениджъри, както и по-малка група пилоти от гражданската авиация, служители в киноиндустрията и тройки от стюардеси, които си поделяха апартаментите. Според обичайните финансови и образователни стандарти те вероятно бяха по-сходни едни с други от членовете на всяка друга социална извадка. Това ясно си проличаваше и във вкусовете и нагласите, прищевките и стила им на поведение – в марките и моделите на автомобилите по паркингите, заобикалящи сградата, в елегантния, но някак стандартизиран начин, по който обзавеждаха апартаментите си, в изтънчения избор на храни в супермаркета, в тона на самоуверените им гласове. Накратко, те представляваха идеалният фон, с който Лейнг можеше да се слее. Думите на сестра му, че тук ще е все едно сам в цялата сграда, всъщност бяха по-близо до истината, отколкото тя предполагаше. Небостъргачът бе огромна машина, предназначена да обслужва не толкова цялата маса на собствениците си, колкото индивидуалните нужди на отделния обитател. Неодушевеният му персонал от климатични устройства, асансьори, шахти за боклук и електрически инсталации предлагаше неизчерпаем запас от грижа и внимание, за които век по-рано щеше да е нужна цяла армия неуморни прислужници.

В добавка, след назначението на Лейнг за старши преподавател по физиология в новия медицински факултет, покупката на жилище в района придобиваше смисъл. Тя му помагаше и за сетен път да отложи решението да зареже преподаването и да се захване с обща практика. Той все още очакваше появата на истинските си пациенти – може би щеше да ги открие тук, в тази сграда? Претегляйки всички положителни съображения срещу стойността на апартамента, той в крайна сметка подписа договора за деветдесет и девет годишно изплащане и се нанесе в своята една хилядна част от бетонната планина.

* * *

Звуците от партито все така се носеха над главата му, усилявани от въздушните течения, които се носеха хаотично край фасадата. Последното вино се стече в канавката на балкона и с шумолене си проправи път по бездруго искрящите улуци. Лейнг пристъпи по студените плочки и с пръстите на крака си отдели етикета от един голям къс стъкло. Веднага разпозна марката – скъпо шампанско, което се продаваше предварително охладено в магазина за алкохол и бе един от най-популярните артикули.

Същото бяха пили и предната вечер, на партито у Алис – сбирка доста сходна с онази, която сега се разиграваше над главата му. Тогава той бе прекарал целия следобед в уморителни лабораторни упражнения и нямаше нищо против да се поотпусне; при това бе хвърлил око и на една привлекателна гостенка. Въпреки това необяснимо се оказа въввлечен в конфронтация с непосредствените си съседи от 25-ия етаж – млад и амбициозен зъбен хирург на име Стийл и наперената му съпруга, която работеше като моден консултант. Насред подпийналия разговор Лейнг внезапно осъзна, че е успял дълбоко да ги засегне по повод споделяната им шахта за боклук. Двамата го притиснаха в ъгъла зад барплота на сестра му и Стийл изстреля насреща му серия остри въпроси, сякаш обезпокоен от безотговорното отношение на някой пациент към собствената му устна кухня. Косата над слабото му лице, разделена на път през средата – сигурна

индикация според Лейнг за странни черти в характера, – се приближаваше все повече и той почти очакваше, че Стийл ще напъха между зъбите му някоя метална скоба или пък чифт клещи. Бляскавата му съпруга също се присъедини към атаката, донякъде предизвикана от небрежния маниер на Лейнг, от лековатото му отношение към сериозния бизнес на живота в един небостъргач. Склонността на Лейнг да си забърква предобедни коктейли, които да посрбъва, докато се пече гол на балкона, както и цялостната му разпуснатост, явно я дразнеха. Тя несъмнено смяташе, че на трийсетгодишна възраст той вече трябва да работи по дванайсет часа на ден в престижна клиника и да бъде във всяко отношение напорист и преливащ от себеуважение като нейния съпруг. Личеше си, че разглежда Лейнг като някакъв беглец от медицинската професия, ползващ таен тунел, за да прескача в един по-безотговорен свят.

Язвителните нападки удивиха Лейнг, макар много скоро след нанасянето си да бе установил необичайния брой тънко завоалирани антагонизми в небостъргача. Той сякаш живееше свой собствен, втори живот. Разговорите на партито на Алис течаха на две нива – под тънкото лустро на професионалните клюки се простираше твърдата кора на личното съперничество. На моменти му се струваше, че всички наоколо само дебнат кога някой ще допусне по-сериозна грешка.

* * *

След закуска Лейнг смете стъклата от балкона. Две от декоративните плочки бяха пукнати. Леко раздражен, той улови гърлото на бутилката, все още с пристегнатата с тел тапа и станиола, и го хвърли през перилата. Няколко секунди по-късно го чу да се разбива сред паркираните долу коли.

Той надникна предпазливо, с мисълта, че спокойно може да е счупил нечие предно стъкло. Засмя се гласно на хулиганската си проява и отново погледна нагоре, към 31-вия етаж. Какво ли можеха да празнуват в единайсет и половина сутринта? При това шумът се увеличаваше с пристигането на още гости. Дали ставаше дума за купон, който случайно е започнал твърде рано, или за такъв, който е продължил цялата нощ и сега набира нова сила? Вътрешното време на небостъргача, подобно на изкуствен психологически климат, действаше по свой собствен ритъм, диктуван от съчетанието на алкохол и безсъници.

На балкона диагонално над неговия, Шарлът Мелвил, една от близките му съседки, тъкмо изнасяше поднос с напитки на масата. Гузно потискайки мисълта за претоварения си черен дроб, той си спомни, че предната вечер на партито у Алис бе приел поканата ѝ за коктейли. Тази привлекателна трийсет и пет годишна вдовица милостиво го бе спасила от зъбния хирург и неговите претенции относно шахтата за боклук. Тогава Лейнг бе твърде пиян, за да стигне с нея по-далеч от това да научи, че е рекламен специалист в малка, но просперираща агенция. Близостта на апартамента ѝ, както и приятният ѝ, лек маниер, му се нравеха, предизвикваха у него възбуждаща смесица от похот и романтика – с възрастта установяваше, че става все по-романтичен, както и по-циничен.

Сексът, повтаряше си Лейнг, бе нещо, което небостъргачът би следвало да предлага в изобилие. Отегчени съпруги, издокарани като за галавечеря, се разхождаха по терасите за наблюдение, висяха край плувните басейни и ресторантите в спокойните следобедни часове или обикаляха уловени под ръка из магазините на десетия етаж. Лейнг ги наблюдаваше как шестват покрай него с очарован, но предпазлив взор. Въпреки цялата си престорена закоравялост добре съзнаваше, че се намира в уязвим период толкова скоро след развода – една неангажираща любовна афера, с Шарлът Мелвил или с която и да било друга, можеше лесно да го подхлъзне в обятията на нов брак. Той се бе

нанесъл в небостъргача специално за да се отърси от всякакви връзки. Дори присъствието на сестра му, както и напомнянията ѝ за проблемираната им майка, докторска вдовица, която бавно изпадеше в алкохолизъм, на моменти му идваха в повече.